
SANKT OLAV

St. Olav utkommer en gang ukentlig. — Abonnement både for Inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig, i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, — for utlandet tillegg av vedkommende lands avisporto. Op-lagelser må være Ekspedisjonen i hende senest 14 dager før hvert kvartalsklifte. — Annonser må være Innsendt innen mandag aften. — Manuskript innen fredag aften.

INNHold: Rom har talt ... — Den nye synd. Oversatt fra engelsk av Sigrid Undset. — Den norske kongekrone i middelalderen. — Til avveksling. — Varia. — Verdens interesse for Pavens siste encyklika.

ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO - TELEFON 23743

RETT + OG + SANNHET

Rom har talt ...

I.

Pavens rundskrivelse har overtruffet selv de største forventninger både hvad lengde og innhold angår. Kristi Kirkes synlige overhode har gitt svar på tidsåndens viktigste strømninger. I et kaos av meninger om det som er samfundets basis, familien, har han som Kirkens høieste autoritet fastslått Kirkens mening i en encyklika, som til alle tider skal være et urokkelig vidne om denne Petri etterfølgers uforferdede mot og høie åndsmakt. Til alle tider skal det vidne om vår store paves uforferdede mot, ti midt i en verden av vantro, midt i en kultur som er aldeles blottet for tro på en allmektig Styrer, holder han, klippen, troens fakkell høit og lar den lyse for *alle*, om de vil, eller ikke vil. For nogen måneder siden har også den engelske kirke uttalt sig om de samme spørsmål. Men hvilken forskjell mellem den engelske kirkes prinsipp-løse, usikre og famlende holdning og den katolske Kirkes soleklare, allsidig belyste, strengt logiske og klippefaste standpunkt overfor tidsåndens nedverdigen-de tendenser.

Likesom Peterskirken ved sin stille, veldige majestet behersker både det gamle og det nye Rom, så behersker denne rundskrivelse all mulig og umulig litteratur om det «gamle» og det «nye» ekteskap. Det er ånds-mesteren, som efter faste grunnregler har trukket sine

faste linjer. Hvor verdens epokegjørende forfattere på dette område har skrevet mangfoldige bind om ekteskapets mening, og fører én stadig dypere ned i sumpen, følger Kirken den motsatte vei og fører én fra jorden opover, til Ham som skulde være hvert edelt menneskes ideal, til Gud, og når man har lest dette dokument igjennem og tenkt over dets mangfoldige og sterke innhold, blir det en selvfølge at nådens lys *må* stråle over *alt* det som en virkelig kristen foretar sig. (Overfor dette dokument viser de «nyeste» ekteskaps- og familie-anskuelser (især neo-malthusianismens) sig i all sin tarvelighet, tiltross for de pene former som de serveres under. *Her* gjøres menneskene til sine lave-ste lidenskapers treller, *der* er de herskere, både menn og kvinner.

Paven har talt, og der hersker igjen klarhet i ånden hos talløse kristne, hvis samvittighet var blitt forvirret av de mangfoldige vranglærdommer om ekteskapets og familiens vesen. Roma locuta, causa finita. Rom har talt, saken er avgjort.

Da hele encyklikaen vil utkomme i bokform, gjengir vi i «St. Olav» bare dens vesentlige innhold. Rundskrivelsen begynner med å vise av hvilken stor verdighet samlivet er, siden Frelseren, ikke bare har gitt det tilbake dets opprinnelige renhet, men også ophøiet

det til sakrament, og derved stillet det under Kirkens omsorg. Men forat denne ekteskapets fornyelse kan bære frukter blandt alle folk, er det først og fremst nødvendig at alle kjenner Kristi sanne lære om ekteskapet. Men hvilken moralsk uorden og hvilken uvi-tennet hersker ikke i virkeligheten på dette punkt! Det er derfor nødvendig å forklare det kristelige ekteskaps natur, dets verdighet, dets velsignelser for selve familien og samtundet, men det er også påkrevet å påpeke de motsatte prinsipper, de laster som herjer ekteskapslivet, og å skaffe en motgift mot dem.

Rundskrivelsens hovedhensikt er å hevde ekteskapets *guddommelige innstiftelse*, dets *sakramentale verdighet*, dets *uopløselighet*. Grunnprinsippet er det at ekteskapet hverken er blitt innstiftet eller gjenoprettet av *menneskene*, men av *Gud*, naturens ophav, og *Kristus*, denne naturs frelser. Det er Bibelens, det er tradisjonens lære. Er ekteskapet av guddommelig innstiftelse, har allikevel også den menneskelige natur sin del i det: det kan nemlig ikke være tale om et sant ekteskap uten begge parters frie samtykke. Men selve ekteskapets vesen er absolutt uavhengig av menneskenes frie vilje, således at enhver som en gang har inngått ekteskapet, blir underkastet dets lover og dets vesentlige særegenheter. Denne kontrakts spesielle natur gjør det ekteskapelige liv forskjellig, ikke bare fra dyrelivet, men også fra det menneskelige samliv, som er inngått uten nogetsomhelst sant ærbart viljes-bånd.

Ekteskapets tre vesentligste goder er, som Augustinus sier, *avkom*, *troskapen* og *sakramentet*. Troskapen forat der utenfor det ekteskapelige bånd ikke skal være nogen annen forening med andre. Barna, forat de skal mottas kjærlighetsfullt, og skal opdrages kristelig. Sakramentet, forat ekteskapet ikke skal løses, og at hun eller han, som blir forstøtt, for avkommets skyld heller ikke skal forbinde sig med nogen annen. Det er ekteskapets regel, hvorved naturens fruktbarhet økes og hvorved uavholdenhets ondt begrenses.

Blandt ekteskapets velsignelser inntar barna den første plass. Da Gud innstiftet ekteskapet, sa han til det første par: «Vær fruktbare og mangfoldige og oppfyll jorden . . .» Og Gud vil ikke bare menneskenes forplantelse, forat de skal oppfylle jorden, men enda mere forat de skal ære, kjenne og elske Ham.

Hvad ekteskapets annet gode angår, nemlig trofastheten, så krever den først og fremst ekteskapet absolutte enhet. «Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og bli fast hos sin hustru, og de skal være ett kjød». Forat familiens helligdom skulde bevares uplet-

tet, sa Kristus: «*Hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har alt drevet hor med henne i sitt hjerte*». Denne trofasthet gjør at de elsker hverandre med en *ren* og *hellig* kjærlighet, likesom Kristus elsket sin Kirke.

Apostelen Paulus sa derfor: «I menn, elsk eders hustruer, likesom Kristus elsket sin Kirke og gav sig selv for den». Kjærlighetens norm være den som Paulus har gitt: «Mannen yde hustruen det skyldige, og likeså hustruen mannen». Dette frembringer også det som Augustinus kaller «kjærlighetens orden». Denne orden krever på den ene side mannens overherredømme over hustruen og barna, og på den annen side kvinnens beredvilige underkastelse og lydighet — ikke av tvang, men den som anbefales av Apostelen i ordene: «Hustruene være sine menn underdanige, som Herren, ti mannen er hustruens hoved, likesom Kristus er Kirkens hoved».

En sådan underkastelse hverken nekter eller fratar kvinnen den frihet som med full rett tilkommer henne, det være for hennes verdighet som *menneske*, eller på grunn av hennes edle oppgave som hustru, mor og ledsagerske. Den forplikter henne dog ikke til å oppfylle alle mannens påtunn, hvis disse skulde være mot tortuften eller mot hustruens verdighet. Denne underkastelse vil heller ikke at hustruen blir likestillet med dem som i rettssproget kalles umyndige, og som man på grunn av mangel på moden dømmekraft eller uerfarenhet i menneskelige anliggender ikke pleier å tilstå deres rettigheters frie utøvelse. Men den *forbyr* den overdrevne frihet, som ikke bryr sig om familiens vel, den *forbyr* at familie-legemets hjerte adskilles fra hodet til det heles ubotelige skade. Er mannen i virkeligheten hodet, så er kvinnen hjertet. Likesom den ene har styrelsens primat, så kan og må den annen tilkjennes kjærlighetens primat.

Hvad graden og måten av kvinnens underkastelse under mannen angår, så kan de variere efter de forskjellige personer, steder og tider. Skulde mannen bli efterlatende i sine plikter, da må hustruen utfylle det i familiens ledelse. Men til ingen tid og på intet sted er det tillatt å forandre selve familiens vesentlige struktur og dens lov fastsatt av Gud selv. De dyder som troskapen krever, er enhet, kjærlighet, edel og verdig lydighet, dyder som bringer like så mange fordeler til ektefellene, for så vidt de garanterer og fremmer ekteskapets fred, verdighet og lykke. Det er derfor ikke å undres over at troskapen bestandig er blitt anerkjent som en av ekteskapets største velsignelser.

(Fortsettes).

DEN NYE SYND.

EFTER „ESSAYS IN SATIRE BY RONALD KNOX, ED. SHEED & WARD, LONDON“.
OVERSATT FRA ENGELSK AV SIGRID UNDSET

II.

De politiske partiers presseorganer var litt i vildrede med hensyn til opdagelsens betydning. Det konservative Morning Post lugtet naturligvis kommunisme, og arbeiderpartiets organ, Herald, saa kapitalismens dødsdom i opfindelsen. Men da begge bladene manglet alle videre opplysninger, faldt det litt vanskelig for dem at fremkomme med nøiere utredninger av sin tankegang her. Saa det blev de illustrerte søndagsaviser som særlig kom til at ta sig av kritiken. Til en begyndelse utviste ogsaa denne del av pressen en viss tilbakeholdenhet overfor sensationen, — en saa vidtdreven tilbakeholdenhet, saa det vakte sensation. Litt lys falder der over deres tilbakeholdenhet, naar man hører at professor Laileb fik besøk av en hemmelighetsfuld herre, som forsikret at han repræsenterte «visse vigtige interesser», og som (hvis jeg er rigtig underrettet) tilbød ham en betydelig sum kontant, dersom han vilde utsætte tidspunktet for sit foredrag til lørdag den 1. oktober kl. 17 — hvorved det vilde bli umulig for dagbladenes lørdagsaften-utgaver at bringe referater av foredraget. *) Professoren avslog høflig tilbudet. Men ingen del av pressen — ikke engang av den moderne presse — kunde tillate sig at boikotte professor Laileb, man kunde like gjerne forsøke at boikotte en total solformørkelse. Og da saa søndagsbladene først kastet sig over emnet, kan vel enhver tænke sig, hvad de fik ut av det — hvor mange enquetes med besvarelser fra alle mulige berømte mænd og kvinder, for nogen pikante petit-artikler, for nogen prækener fra bekjendte prestes, uttalelser fra alle byens teaterchefer, drøftelser av alle mulige — og umulige — spørsmål, som paa nogen maate kunde tænkes at staa i forbindelse med den hemmelighetsfulde professor Laileb og hans synd.

Ukebladene stillet sig gjennemgående litet velvillige. «Tilskueren» indtok ganske vist en litt forsigtigere holdning, og advaret mot at angripe en banebrytende personlighet bare paa grundlag av sekteriske eller dogmatiske fordomme; vor tid er Gudskelov ikke saa sneversynt, saa den lar sig binde av fortolkninger, som den mørke middelalders skolastik har knyttet til et

halvvildt nomadefolks eiendommelige moralske forestillinger (som rimeligvis skriver sig fra før-mosaisk tid). Nei, vi maa ikke la os avskrække av en gløse som «synd». Men bladet uttalte, at naar vi fæster blikket paa det idealernes haabløse sammenbrudd, som vi i efterkrigstiden har været vidner til, vilde det ha været mere tilfredsstillende, om professor Laileb hadde viet sine betydelige evner som videnskapsmand til opfindelsen av en ny moral.

De tidsskrifter, som vendte sig til et mere intellektuelt publikum — og er kostbarere — saa nøksaa kjølig paa hele saken — ikke fordi der var tale om synd, og Gud skal vite ikke fordi der var tale om en nyhet, men fordi den var blitt bragt til offentlighetens kundskap paa en saa vulgær maate, og fordi den hadde vakt sensation i de brede lag.

Britisk Kristelig Ukeblad utgjød sig i nogen jammerklager over opfindelsen, som kunde ha git professor Laileb grund til en snes saksanlæg for æresfornærmelser. Men til publikums forbauselse undlot han ikke bare at gaa til saksanlæg; netop Britisk Kristelig Ukeblads artikler citerte han i det vide og det brede i sine annonser, som nu hadde antat fuldkommen kjæmpestore dimensioner. Intet andet kunde paa en mere overbevisende maate ha henledet offentlighetens oppmerksomhet paa syndens uhyggelige natur og dens oppfinders bundløse fordærvelse.

I mellemtiden hadde det ikke-kristelige «John Bull» tat imot utfordringen og erklærte mandig og modig, at hvis professor Laileb var en skurk, saa var han ialfald en ærlig skurk, og alle de skinhellige hyklere, som oversiklet ham med sin gudelige og farisæiske forargelse, var nogen lystne snerper, som hver især i sit privatliv bedrev et halvt dusin hemmelige synder av meget værre art end professorens. Professor Laileb blev rasende. Han erklærte at han var offer for en sammensvergelse, forlangte offentlig undskyldning og truet med saksanlæg — artiklen var skikket til at skade hans gode navn og rygte og ødelægge ham økonomisk. Saa blev det pludselig aldeles tyst — «John Bull» hentydet aldrig mere til professoren.

Imens snakket publikum naturligvis ikke om andet. Statistikerne kunde meddele at der i anledning av den forestaaende begivenhet var anmeldt flere veddemaal end ved nogen anden match i mands minde. Paa bør-

*) Her i Norge har vi ikke noget som helt ut motsvarer de engelske illustrerte søndagsaviser. Tak Gud for det, kjære læser, og bed at Han ogsaa i fremtiden vil spare os! O. ann.

sen blev der spillet vildt av folk som indgik vedde-maal om hvilket av de ti bud synden nærmest kunde kaldes for brudd paa, og talrike spillere tegnet forsikringer hos Lloyds mot mulige tap og skuffelser den 27. september. Teatrene spillet for halvtomt hus, selv i provinsen, og teatercheferne beklaget sig over publikum, som bare vilde ha sensation og nyheter — det var det samme hvad de satte op, saa gad ikke publikum gaa og se det. Selv kinematograferne merket nedgang i besøket, siden professoren hadde solgt sine rettigheter for filmen til et foretagende som kaldte sig Den nye Kinematograf. Pengemarkedet var stramt, for han hadde latt falde et vink om at i oktober vilde han starte et nyt aktieforetagende.

Parlamentet gratulerte sig hjertelig med den fred som det en stund fik nyte, men et omvalg i en av de nordligste valgkredse syntes at skulle bli utkjæmpet utelukkende paa dette spørsmaal. Alle partiernes kandidater forsøkte at komme utenom det ved at si, dette var ikke nogen partipolitisk sak, og ingen av partierne hadde monopol paa de ting som der her var tale om (munterhet!). Men før de visste ord av det opdaget alle kandidaterne at de hadde forpligtet sig til at faa professor Laileb utvist av riket, til at skaffe ham en barontittel, til at indlede møtet den 27. september, til at faa møtet forbudt, til at faa hans opfindelse ned-dysset, til at fremme den paa alle mulige maater og til at sikre nationen retten til dens videre utnyttelse. Omsider seiret den av kandidaterne som i sin tid for retten uten held hadde forsøkt at faa frikjendt en pante-laaner ved navn Laileb.

I kirkelige kredse saa man selvfølgelig paa saken, ikke med personlig, men utelukkende med saklig interesse. Det høikirkelige partis organ førte an, med sin utprægede sans for utviklingens retning. Bladet syntes til og med fra først av at ha næret betænkeligheter ved at indta professor Lailebs kjæmpeannonce, men tilslut fandt det et kompromis, idet det trykte annonsen, men i samme nummer bragte en knusende leder, beregnet paa at oprykke professor Lailebs synd med roten, hvad den saa end monne vise sig at være. Den advaret kirkefolket mot at besøke møtet i Albert Hall, da dette umulig kunde føre til noget godt, mens det ikke var utelukket at det kunde gjøre skade. Det vilde være anbefalelsesværdig om man som en protest mot møtet omtrent samtidig kunde faa opsat nogen værdige korgittere og anskaffe nyt, vakkert liturgisk utstyr. Idet bladet gik ut fra at rygtet medførte sandhet som sa, at professoren var serber av fødsel, antok man at han var blit utvist fra sit fædreland paa grund

av manglende ortodoksi og beklaget den abnorme tingenes tilstand som gjorde det umulig for Bekjendelses-tro Presters Broderkjede at følge de serbiske myndigheters eksempel. Presterne av denne retning skrev i sine menighetsblader og la skylden paa alt opstyret paa biskopernes svake og undfaldende holdning — hvorfor kunde ikke biskoperne i den ellefte time mande sig op og stille sig i spidsen for en sterk bevægelse? Men biskoper læser ikke menighetsblader, og for at være retfærdig mot dem bør det sies, at de fleste av dem hadde desuten ferier netop paa denne tid.

De frisindede presters synspunkt fandt kanskje sit bedste uttryk i en aandfuld artikel av den velkjendte liberale teolog, domprovst Dives. Han fremholdt, at synd var bare et trin opover mot retfærdiggjørelse, ja var paa en maate det uformede raastoff som retfærdiggjørelsen tar form i. Uskyldighet som aldrig har erfaret og vundet seir over synden er egentlig talt aldeles ikke uskyldighet.

Av denne betragtning følger da, at jo flere synder et menneske har stiftet bekjendtskap med og seiret over, jo mere fuldkommen blir dets uskyldighet. Naar da altsaa professor Laileb skjænker os en ny, hittil ukjendt synd, gir han os leilighet til at beseire en helt ny og hittil ukjendt fristelse. Og siden dyderne er differentiært indbyrdes, eftersom de bestaar i at beseire forskjellige laster, f. eks. maateholdet, ydmykheten o. s. v. følger derav at han, bevisst eller ubevisst, har skjænket os en ny, hittil ukjendt dyd. Domprovst Dives opfordret sine læsere til modig at delta i møtet og er-hverve den nye dyd saa fort som mulig. Hvad profes-sor Laileb vilde ha sagt til denne beskyldning er ikke godt at vite, men da artiklen var indsendt til Kristelig Kvartalsskrift, blev den heldigvis ikke trykt før flere maaneder efterat den værste ophidselse hadde lagt sig.

Lederne av de mere gammeldags ortodokse religiøse grupper synes at ha saaret professor Laileb ikke saa litet ved sin mangel paa interesse for den nye synd, men adventisterne trøstet ham til en viss grad ved øieblikkelig at forkynde, nu stod dommedag for døren. Professor Laileb blev av de forskjellige prædikanter identificert med stjernen, hvis navn er malurt, græshop-perne fra avgrunden, det første dyr i aapenbaringen, det andet dyr i dito, haglveiret og de forskjellige pad-dler som kom ut av munden paa den falske profet. En ting var imidlertid alle prædikanterne enige om — at her kunde man se, hvor klar og letfattelig Bibelen er, naar bare man oppfatter alt som staar i den efter bok-staven.

(Fortsettes).

Den norske kongekrone i middelalderen.

Erkebiskop Olav Engelbriktsson er også blitt beskyldt for å ha tatt med sig de norske kronregalier, som man mente forsvant ved reformasjonen. Gjorde han det? Eller hadde Norge i det hele tatt en rikskrone, som gikk i arv fra den ene konge til den annen? Og var de to kroner, som finnes nevnt blandt erkebiskopens gods, de norske kongekroner?

Den første kongekroning som fant sted i Norge, var barnekongen Magnus Erlingssons. Den fant sted i Bergen i 1163 eller 1164. Ved den anledning blev det naturligvis anskaffet både krone, septer og rikseple. Blev da denne Magnus Erlingssons krone opbevaret som et annet riksklenodium eller blev det skaffet til veie nye kroner for hver kongekroning?

Det var erkebiskop Eystein som kronet Magnus, lendermannen Erling Skakkes sønn. Her lovet kongen å ta landet til len av Hellig Olav, som Norges evige konge, og i den avtale som fant sted mellom ham og erkebiskopen finner vi denne passus i artikkel 2:

«Til vidnesbyrd om denne evige underkastelse (nemlig å ta landet til len av Hellig Olav) gir jeg på mine egne og på alle mine katolske eftermenns vegne det privilegium til denne metropolitankirke (Domkirken) og stadfester det med mitt forseglede brev, at efter min bortgang skal den kongelige krone, både den som jeg idag ofrer på det hellige alter for å legges i skrin, og alle mine eftermenns, overgis denne kirke.»

At denne skjebne ikke blev Magnus egen krone til del, kan vi slutte av Sverres saga, der vi leser at Sverre tok alle Magnus Erlingssons klenodier, både kronen og gullspiret, som var brukt ved hans kroning.

Heller ikke blev dette fulgt av Magnus efterfølgere, ti da erkebiskop Jon Raude i 1273 foresatte sig å rydde litt op i Nidaros-kirkens gamle privileger, sier han at det privilegium Magnus innførte, «at kronen efter kongens død skulde ofres som sjelegave på Nidaros-kirkens alter», er glemt.

Magnus krone må ha vært som de almindelige utenlandske kroner på den tid med fire liljer. Takker mellom liljene blev først innført på slutten av 1100 tallet, og det er mulig at slik så Sverres krone ut. På et kongehode i domkirken finner vi en sånn krone, og mange mener at hodet forestiller kong Sverre. På Sverres mynter finner vi ham derimot fremstillet med den gamle liljekrone uten takker, og han kan derfor godt ha brukt Magnus Erlingssons, siden den var i hans besiddelse. På kongeseglene finner vi den gamle

liljekrone helt ned i Magnus Lagabøters tid. I utlandet var dengang de høie gotiske kroner almindelige, og det må Norge også ha kjent til, for på Stavangers domkirke finner vi Magnus og hans sønn Erik med praktfulle gotiske kroner.

Alt tyder således på at kronen ikke gikk i arv fra den ene konge til den andre, men at det blev anskaffet en ny for hver kongekroning både til kongen og dronningen. Den første norske dronning som blev kronet, var Magnus Lagabøters dronning, Ingeborg, datter av den danske konge Erik Valdemarssøn. Som de utenlandske fyrster må også de norske konger ha eid flere kroner, i det minste to, en stor til bruk ved høitidelige anledninger, og en mindre. Om Magnus Eriksøn hører vi at han pantsatte sine kroner til Lybeck, og Christiern II pantsatte til hertug Henrik av Braunschweig sin gemalannes lille kongelige krone, som var besatt med edelstener. Det blev også almindelig blandt fyrstene at de sendte hverandre kroner som gaver. Henrik III av England sendte således en juvelbesatt krone til den norske konge, som også må ha gjort gjengjeld. Ti i en overenskomst mellom kong Henrik og hans bror jarl Richard av Cornwall, som gikk ut på at jarlen skulde låne sin bror 5000 mark sterling mot å få pant i kronjuvelene, finner vi også nevnt en «coronam de Norwagia».

I Norge var det til en begynnelse bare kongen og dronningen som bar kroner, men på 1300 tallet er det ikke lenger bare et majestetstegn for fyrster, men også et verdighetstegn for adelsmennene. Både fyrster og adelsmenn skjenker ofte kronene sine til en eller annen kirkelig institusjon. Knut den store gav sin til en kirke i England, og Erik av Pommeren og hans dronning Philippa gav sine til Vadstena kloster. Den ene av disse veide 1073 mark. Mariakirken i Oslo hadde fire.

Til slutt blev det meget almindelig at kirker og klostre leide ut kroner både til bryllupper og andre anledninger. Kristoffer av Bayern kunde ikke skaffe en krone til sin dronnings kroning, og sendte derfor bud til Vadstena og bad om å få låne den kostbareste og vakreste krone klostret hadde til sin dronning.

Det ser ut til at der til unionskongene blev anskaffet nye kongekroner for hver kroning som fant sted i Danmark. Mens man i Norge sannsynligvis har brukt en eldre krone. Det er derfor mulig at Norge hadde en rikskrone. Vi hører at Christiern I blev kronet på

Olavsdagen med St. Olavs krone. Kong Hans bærer på sine danske mynter en åpen åtte-takket krone og samtidig en lav firetakket på sine norske.

Da Fredrik I ønsket å bli kronet, skrev han til erkebiskop Olav Engelbriktsson og bad ham ta med sig alt som var nødvendig til kroningen. «Alle behøringer som bør og tilhører tiil samme wor kroning». Hvis han dermed mener krone, septer, rikseple og sverd kan de ikke ha fulgt erkebiskopen på hans flukt, da de ikke nevnes blandt hans gods.

Men, kan man innvende, der fantes da to kroner blandt hans eiendele. Det må sikkert være de norske kongekroner som forsvant på reformasjonstiden. Så vet vi da det! De to kronene han bragte med sig til Nederlandene var *ikke de norske kongekroner*. Jeg skal forsøke å begrunne hvorfor de ikke var det. De var efter beskrivelsen forgylte, ja, den ene var enda bare forgylt utenpå, og de veide ikke stort. Til kongekroninger bruktes utelukkende gullkroner, og vi kan være helt forvisset om at det *ikke* var en forgylt sølvkrone som blev satt på en norsk konges hode i middelalderen. En konge, som sender en dyrebar øllkrone besatt med edelstener som gave til en utenlandsk konge, bruker ikke selv en forgylt sølvkrone. De kroner som Olav Engelbriktsson førte med sig, måtte være slike som var i så mangen rikmanns eie på den tid. Skulde Norges erkebiskop, Norges første mann, stå tilbake for en Vincens Lunge, en Niels Lykke, eller en norsk storbonde?

Det er meget mulig at den norske rikskrone, hvis vi i det hele tatt hadde en sånn, forsvant ved reformasjonstiden, men det var ikke de som erkebiskopen hadde i sitt eie. Hvor meget blev ikke ført ned til Danmark, til smeltestedelen i København? Og hvor meget har vi fortegnelse over eller kvittering for? En liten brøkdell! Inøen fant det mistenkelig nede i Deventer, at erkebiskopen hadde kronene med sig. Innholdsfortegnelsen var skrevet av en nordmann, erkebiskopens kapellan fra Nidaros. Han måtte vel være vidende om det var en norsk kongekrone eller ikke. Men ikke et ord har han tilføiet. Dessuten var disse kroner høie, og overalt hvor den norske krone er fremstillet, finner vi alltid den lave liliekrone på alle mynter og seel. Og er det ikke snart på tide at legenden om at Olav Engelbriktsson tok med sig de norske kongekroner snart blir avlivet?

Ellen Fåberg.

Til avveksling.

Overtro.

Erfaringen lærer at jo mere troen forsvinner, desto mere tiltar vantroen. Man ler av de menneskers enfoldighet som tror på en personlig Gud, på et forsyn, på en verdensledelse. Man ler av et menneske i bønn. Men disse samme personer sees hyppigst hos spåkoner og alle slike som spekulerer i menneskenes uinnskrenkede dumhet. De mener å kunne undvære all mulig form for religion, og setter større pris på amuletter og talismaner. Vi er så fornuftige å tro at en allmektig og personlig Gud kan bevare og beskytte oss; de tror heller på en hestekos eller en dukkes vidundermakt. Enda flere tror på tallenes. Det røper en så fullkommen mangel på konsekvens hver gang man hos «mere dannede folk», som med den største og ufatteligste arroganse påstår at de hverken tror på Gud eller «djevelen», opdager på et eller annet mere eller mindre skjult sted en rustet eller forgylt hesteko. Våg ikke å gjøre disse folk opmerksom på deres overtro i all deres vantro. De ler av et krusifiks som pynter salongen, de ler av medaljer og den slags gjenstander, som iallfall har fått Kirkens velsignelse, og fremstiller personer som allerede her i livet har vist sig som Guds utvalgte; men overfor en hesteko tar de hatten av. O sancta simplicitas, å hellige enfold.

Og så kommer tallene. Hold dig alvorlig. — Innby aldri 13 personer til en eller annen fest. Tolv eller fjorten, ja, men ikke tretten. De resikerer at hele festen blir ødelagt av nummer trettens fortvilede miner.

Kort og greit: bort med slikt tøv. Alle mulige former for gammelt eller moderne hedenskap må forsvinne fra de kristnes sinn. Det er former for den mest spissborgerlige smålighet og sneversynthet. Det er skjulte former både for vantro og overtro. I Guds navn hvad har en hesteko og alle mulige amuletter og sminkede dukker og trettentall med fortiden, nutiden eller fremtiden å gjøre? Tror De på noget slikt, vær da så snild ikke lenger å tro på en Gud som råder over alt, eller på et forsyn som styrer alt. Enten . . . eller. Iøien: enten . . . eller. Det er ikke Gud, men gamle kjertringer som har knyttet lykken eller ulykken til hesteko og nummer tretten. Derfor vekk med alt av den slags! Gud innlater sig ikke på slike barnaktigheter. For Ham bringer en hesteko ikke mere lykke enn en almindelig mannssko. For Ham har nummer tretten ikke større innflytelse på menneskenes skiebne enn nummer fjorten eller elleve. Er det så for *Ham*, da la det også være så for *oss*. Vilde det ikke være det

beste? La frykten for 13 og lengselen efter en hesteko være en enerett for vantroende og overtroiske. Det passer sig ikke for et kristent menneske, og det lar sig på ingen måte forene med den kristne tro. Vekk med det!

VARIA.

Under denne rubrikk blir herefter inntatt alle uten- og innenlandske etterretninger, samt andre mindre notiser som kan være av interesse for leserne.

Statsskatt og kommuneskatt.

Enhver skattepliktig katolsk borger bør hvert år innen 31. januar innsende til ligningsvesenet en anmodning sålydende: «Da jeg uavbrutt fra og med 1. januar 1930 og til og med 31. desember har vært medlem av den katolske Kirke, anmoder jeg herved om å bli fritatt for skattydelser til statskirke og -skole». Denne anmodning skrives på enhvers selvangivelse, og bør helst bevidnes av sognepresten. Enhver av våre trosfeller bør benytte sig av denne sin borgerlige rett og la sin egen katolske menighets kirkekasse tilkomme de således innvunne skattebeløp.

Sverige.

En av Sveriges mest fremragende katolikker, Grev Hamilton, er avgått ved døden. Ved riksdagens åpning blev hr. Hamilton rammet av et besvimelsesanfall og døde, ifølge et telegram fra Stockholm, natt til søndag, 11. januar. Grev Hamilton var kamrets vicepresident. I «Oslo Aftenavis» (11. januar) leser vi følgende: — «Raoul Hamilton var de folkfrisinnes alderspresident, og har deltatt i riksdagen i næsten fire decennier. Han var en utpreget radikal og liberal politiker av den gamle skole, og frem for alt må hans konsekvente arbeide for å lindre småbøndernes økonomiske vanskeligheter nevnes. Selv var han en av Skånes største og fornemste jordbrukere, fideikommissær til Ovesholm. Han kom inn i førstekammeret i 1892, men han avvek meget hurtig fra det konservative flertall, og optrådte ganske anderledes enn man hadde ventet av en høiadelig godseier. Hans forståelsesfullhet gjaldt dog særlig småkårsfolk på landsbygden, «om han hadde hatt byenes og industrisamfundenes skyggesider på like nært hold som landsbygdens, skulde han nok også ha sett dem,» skriver en biograf. Han levde også som han lærte, derom vidner de utallige små velstelte småbruk på Ovesholm. Han drev også sitt veldige gods som et mønsterbruk, og det minne som

hans hjembygd bevarer over ham, danner sikkert det vakreste eftermele.»

Det meldes fra Stockholm 11. januar:

Det er kommet en mengde kondolansetelegrammer til grev Raoul Hamiltons familie, bl. a. fra kongen. Baren vil imorgen tidlig bli ført til den katolske kirke på Söder. Onsdag vil den katolske biskop lese requiem-messen, og derefter føres kisten til Ovesholm hvor begravelsen vil foregå lørdag eller søndag. Den katolske biskop vil forrette.

Città del Vaticano.

I den nærmeste fremtid vil der utkomme en ny frimerkeserie, da det provisoriske oplag av ifjor næsten er opbrukt. Nogen av dem vil igjen bære pavens portrett, andre vil føre det pavelige våpen, andre igjen vil bære billedet av St. Peterskirken, Laterankirken og av et parti av den vatikanske have med St. Peterskuppen i bakgrunnen.

England.

På anmodning av Paven vil tre engelske dominikanere i løpet av dette år reise til Syd-Persia for å studere persisk filosofi og kultur. Persia har bestandig inntatt en fremragende plass i Østen, som centrum for den østerlandske filosofi, som de asiatiske idéers næringsgrunn, og Asias intellektuelle «home». «Avantgarden» består foreløbig av tre patres som senere vil bli fulgt av andre.

Frankrike.

I året 1930 har flere enn 1000 læger i Lourdes tatt del i arbeidet ved «Bureau des constatations médicales», som undersøker de forskjellige helbredelser som finner sted i Lourdes. Dette byrå står under ledelse av dr. A. Vallet. Deriblandt var læger fra Frankrike, Belgia, Holland, Tyskland, Italia, Spania, Nord- og Syd-Amerika, Schweiz, Irland, Sverige og Danmark.

— De franske katolske aviser har den siste tid næsten hver eneste dag meddelelser om frimureriets tyranni i Frankrike. 30 000 frimurere behersker et land med 40 millioner mennesker. Et frimurerorgan, «Ère Nouvelle», har offentlig tilstått at ministeriet Tardieu er blitt bragt til fall fordi det var almindelig kjent, at nogen av kabinettets medlemmer var praktiserende katolikker. Det «katolske» Frankrike står nu altså under en frimurer-republikks tyranni. Hvor lenge skal det vare ennu?

— På den internasjonale franske koloni-utstilling i Paris vil også de katolske misjoner være representert. Paviljonen skal konstrueres således at den etter utstillingen kan brukes som kirke for Paris's nærmeste omegn. Det skal være et symbol på den katolske tro og det katolske misjonsarbeide som er de viktigste faktorer i koloniernes utvikling.

Lithauen.

De siste måneder er det opstått en skolestrid, hvori staten med alle mulige maktmidler forgriper seg på den katolske Kirkes rettigheter ifølge konkordatet. Samtlige biskoper har utstedt et hyrdebrev hvori de forsvarer Kirkens almindelige rettigheter. Da de lithauiske studenter forsvarte biskopene og sine yngre brødre, blev fem av dem kastet i fengsel. Hundre protester mot denne voldshandling er innkommet hos regjeringen. I presse og radio blev alle truet med bot og fengselsstraffer. Katolikkene som utgjør 87 pct. av befolkningen, ønsker ikke annet enn en loyal etterkommelse av konkordatet mellom staten og den hl. Stol. Parlamentet, som tidligere bestandig har hatt en stor katolsk majoritet, blev i 1927 oppløst ved et militært statskupp. Nasjonalistene hersker nu. Nye valg utskrives ikke, da de derved ikke engang vilde få 5 av de 85 mandater. Katolikkene behandles på en barbarisk måte, hvad man i almindelighet er vant til fra diktaturets side. Den nuværende utenriksminister, Zaunius, påstår i sin naivitet at man kan nok la det komme til en konflikt med Paven, ti . . . Paven har allikevel ingen hær! — Å, mørke «middelalder»!

India. (Ernaculam).

I nummer 45 av «St. Olav» (1930) meddeltes at to biskoper for en eldgammel sekt var blitt optatt i den katolske Kirke. (Msgr. Ivanios og Msgr. Mar Theophilos). Siden deres overgang har større grupper jakobitter fulgt sine overhyrders modige eksempel. I midten av november har Msgr. Ivanios optatt 35 jakobittiske familier (omtrent 180 personer) i Mavelikara, monsignorens hjemland. Et like stort antall familier i Airur, en gammel jakobittisk prest innbefattet, har underkastet seg Rom.

Kina. (Hongkong).

Tre store planer til fremme av den katolske presse står foran sin virkeliggjørelse: åpningen av et folkeforlag, offentliggjørelsen av en Jesu-hjerte budbringer på engelsk og stiftelsen av et dagblad i Hongkong. I en av de førstkommende måneder begynner dagbladet allerede sin «karriere».

Verdens interesse for Pavens siste encyklika.

Pavens ord har funnet gjenklang over hele verden. Hele verdenspressen har bragt og bringer fremdeles interessante artikler og kommentarer over dokumentets store religiøse, moralske og sosiale verd.

«*Giornale d'Italia*» skriver blandt annet: «Det siste pavelige dokument, encyklikaen over det kristelige ekteskap, er av største betydning. Det behandler hvert borgerlig samfunns grunnproblem med det høyeste skarpsinn, med en uforlignelig forskningskraft, med dyp human forståelse, i lyset av den reneste psykologi. Forventningen er ikke blitt skuffet, den er tvert imot helt overtruffet . . . Pius XI gransker ekteskapsproblemet under alle synsvinkler, og med familiens gjenoprettelse og frelse for øiet . . .»

«*Le Figaro*» skriver om encyklikaen, hvor den fordømmer en viss feminisme: «I denne encyklika, hvor Paven med kraft og presisjon imøtegår nutidens alvorlige problemer, og reiser seg mot misbruk og teorier som truer familiens sikkerhet og velvære, påviser Pius XI samtidig en viss feminismes eksesser . . .»

At Paven påberoper seg, det som alltid har vært den tradisjonelle og naturlige orden, er helt berettiget, fordi man også i visse katolske kretser er kommet så langt at man setter kvinnens opprinnelige oppgave i huset på annen plass under påskudd av å forberede de unge piker til stemmerettens fornuftige bruk eller under påskudd av å forberede dem som ikke gifter seg til «å gjøre noget i livet». I altfor mange foreninger, kretser, forbund osv. tenkes det mere på å utdanne talere og sosiale apostler, enn familiemødre. Istedenfor å forberede pikene til å bli dyktige husmødre, gjøres de så å si til samfunnskvinner, som har sine sosiale og politiske teorier, som skriver artikler i avisene, som holder foredrag, og som inntil de fineste finesser kjenner de sosiale og internasjonale problemer, men som ikke kan styre hjemmet og opdra barn. I dette ligger skjebnesvangre eksesser, som truer familiens fremtid kvinnens sanne plass er på den virkelige kongelige trone hvor Evangeliet har satt henne, i hjemmets hjerte.

«*El Debate*» fra Madrid slutter sin artikkel således: «. . . på den måte forblir problemet helt på det åndelige terreng. Å rive det derfra vilde være en grunnfeil. Det er ikke bare et sosialt og økonomisk, men også et moralsk og religiøst problem. Ser man bort fra gudsbegrepet, fra religionen, fra den kristne moral, da gir man ekteskapet og familien dødsstøtet.»

La oss håpe at Kristi stedfortreders ord også, og først og fremst finner gjenklang i de kristnes hjerter, og at de der kommer til å bære frukt. På det beror den kristne families gjenreisning og hele det menneskelige samfunns frelse.